Ulkoasiainministeriön lausunto hallinto- ja turvallisuusjaostollle 23.10.2015

TAE: Mom 24.30.60. Varsinainen kehitysyhteistyö

”Kohdentaako Suomi määrärahaa YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestö Unwra:lle? Jos kohdentaa, mikä on määrärahan suuruus ja miten se käytetään? Onko tähän rahoitukseen jo täysin sitouduttu ja onko sen loputtaminen sanktioitu?”

Vastaus:

Suomi kohdentaa määrärahaa YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestölle UNRWA:lle momentilta 24.30.66.5 (Varsinainen kehitysyhteistyö; humanitaarinen apu). Määrärahan suuruus vuonna 2015 on 5 500 000 euroa. Tästä 4 500 000 euroa on myönnetty yleistukena järjestön toimintaan ja 1 000 000 euroa hätäapuoperaatioon miehitetyllä Palestiinalaisalueella (Gaza ja Länsiranta, ml. Itä-Jerusalem). Vuonna 2015 on hyväksytty raha-asiainvaliokunnan puoltama esitys, että UNRWA:lle myönnetään 13 500 000 euroa saman momentin vuoden 2015 myöntö- ja sopimusvaltuuksista. Valtuudet jakautuvat seuraavasti: 4 500 000 euroa vuonna 2016, 4 500 000 vuonna 2017 ja 4 500 000 vuonna 2018.

YK:n palestiinalaispakolaisten avustusjärjestö UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East) tarjoaa peruspalveluita sekä hätäapua noin viidelle miljoonalle palestiinalaispakolaiselle Gazassa, Länsirannalla, Jordaniassa, Libanonissa ja Syyriassa. Antamalla järjestölle yleistukea Suomi rahoittaa järjestön perustoimintoja, erityisesti koulutusta ja terveydenhoitoa. Yleisrahastosta maksetaan UNRWA:n perustoimintojen kulut, joista noin puolet menee koulutukseen. Suomen rahoituksella käytännössä esimerkiksi maksetaan opettajien ja sairaanhoitajien palkkoja. Tämän lisäksi järjestön hätäapuvetoomuksiin on vastattu poikkeuksellisen vaikeissa tilanteissa, kuten esimerkiksi Syyrian sodan vuoksi vuonna 2014 sekä vuonna 2015 Gazassa, jossa humanitaarinen tilanne on edelleen kriittinen kesän 2014 sodan jäljiltä. UNRWA on tarvinnut rahoitusta erityisesti hätämajoitustiloja, asuntojen korjauksia sekä ruoka-apua varten. Humanitaarisen avun tarpeessa Palestiinalaisalueella on kokonaisuudessaan 1,9 miljoonaa ihmistä, joista 1,3 miljoonaa ihmistä elää Gazassa ja 0,6 miljoonaa ihmistä Länsirannalla. Emergency Appeal vuodelle 2015 pyrkii toimittamaan ruoka-apua lähes 800 000 ruokaturvattomalle pakolaiselle Gazassa sekä 94 000 palestiinalaispakolaiselle Länsirannalla. Lisäksi apuvetoomus pyrkii vastaamaan suojan ja terveyspalveluiden välittömään tarpeeseen Palestiinalaisalueilla mukaan lukien psykososiaalinen tuki traumatisoituneille.

Suomi on solminut UNRWA:n kanssa monivuotisen sopimuksen vuosille 2015–2018, jonka nojalla on sitouduttu yleistuen myöntämiseen vuosittain valtuuksien puitteissa (4 500 000 euroa vuosittain). Suomi näkee, että järjestelyssä voidaan tukea UNRWA:n yleisrahoituksen ennustettavuutta ja vakautta.

UM seuraa UNRWA:n varojen käyttöä ennen kaikkea Ramallahin yhteystoimiston kautta, tekemällä kenttämatkoja sekä osallistumalla järjestön neuvoa-antavaan komiteaan (Advisory Committee) ja järjestön rahoittajien väliseen yhteistyöhön.

”Mikä on kahdenväliseen kehitysyhteistyöhön esitettävän määrärahan suuruus vuoden 2016 talousarvioesityksessä Afganistaniin, Palestiinalaisalueille ja Vietnamiin? Perustuuko tämä jo tehtyihin sopimuksiin? Jos perustuu, mikä osuus on jo sidottu ja onko avun keskeyttäminen sanktioitu?”

Vastaus:

Suomen ja Afganistanin välinen kumppanuussopimus allekirjoitettiin huhtikuussa 2013 presidentti Hamid Karzain Suomen-vierailun yhteydessä. Kumppanuussopimuksen myötä Suomi sitoutui tukemaan Afganistanin kehitystä vuoteen 2024 asti. Lisäksi Valtioneuvoston Selonteko Eduskunnalle Afganistanin tilanteesta, Suomen kokonaistuesta Afganistanille ja Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon "Resolute Support" (VNS 8/2014 vp) on kirjattu, että Tokion konferenssissa vuonna 2012 tekemiensä sitoumusten mukaisesti Suomen hallitus tukee Afganistania pitkäjänteisesti kehitysyhteistyön keinoin myös vuoden 2014 jälkeen. Sitoumus vahvistettiin myös joulukuussa 2014 Lontoon ministerikokouksessa. Suomi on sitoutunut yhteensä 30 milj. euron vuotuiseen tasoon. Tähän sisältyvät 20 milj. euron maakohtaisen kehitysyhteistyön lisäksi humanitaarinen apu ja tuki kansalaisjärjestöille sekä kehitysyhteistyökuluiksi laskettava siviilikriisinhallinnan rahoitus, jotka ovat olleet vuositasolla yhteensä noin 10 miljoonaa euroa.

Afganistanin kahdenväliseen kehitysyhteistyöhön vuoden 2016 talousarvioesityksessä esitetään 20,0 milj. euroa. Tästä summasta 11,8 milj. euroa on sopimuksin sidottua. Tämän lisäksi on tarkoitus vuoden 2015 sitoumusvaltuuksista kohdentaa vuodelle 2016 4,5 milj. euroa osana turvallisuusjoukkojen (poliisi) tukemista, johon Suomi on Chicagon huippukokouksessa sitoutunut valtionpäämiestasolla vuoteen 2017 asti. Jäljelle jäävä osuus, 3,7 milj. euroa on tarkoitus kohdentaa jatkorahoituksena muihin käynnissä oleviin hankkeisiin.

Suomen ja Palestiinalaishallinnon säännöllisesti käymissä yhteistyöneuvotteluissa Suomen miehitetyllä Palestiinalaisalueella tekemän kehitysyhteistyön kohteiksi vuosille 2015-2017 on sovittu opetussektori, maanhallinta ja haavoittuvat alueet. Lisäksi Suomi on rahoittanut rauhanvälitys-, dialogihankkeita. Miehitetyllä Palestiinalaisalueella kahdenväliseen kehitysyhteistyöhön vuoden 2016 talousarvioesityksessä esitetään 5 100 000 Euroa, josta 800 000 EUR on sopimuksin sidottu Maailmanpankin kanssa toteutettavaan maanhallintahankkeeseen. Lisäksi valmisteilla on vuoden 2016 talousarvioesityksestä rahoitettavaksi 2 000 000 Euron sitoumus Maailmanpankin jälleenrakennushankkeeseen (Palestinian Recovery & Development Plan MDTF) Gazan vesi-infrastruktuurin jälleenrakentamiseksi; 1 000 000 EUR sitoumus EU:n PEGASE ohjelman rahoitukseen; Rauhanvälitykseen Geneven aloite-dialogihankkeelle 200 000 EUR; ja EU:n C-alueiden tukiohjelmaan 960 000 EUR, sekä hankeseuranta- ja arviointikuluihin 140 000 EUR.

Suomen ja Vietnamin välinen yhteistyö on tärkeässä siirtymävaiheessa, jossa lahjamuotoinen apu päättyy vuoden 2018 aikana ja siirrytään muuhun yhteistyöhön. Olennaista on varmistaa kehitysyhteistyöohjelmien tulosten kestävyys, varmistaa syntyneiden kumppanuuksien jatkuminen sekä luoda edellytyksiä normaalin molempia osapuolia hyödyttävän kaupallisen ja muun yhteistyön

syntymiselle ml. uudet kumppanuudet. Vietnamin talous kehittyy varsin suotuisasti ja 92 miljoonan asukkaan maa tarjoaa runsaasti potentiaalia suomalaisille toimijoille. Vietnamin kaltaisessa kasvutaloudessa julkisen sektorin vaikutus yritysten liiketoimintaan on suuri. Suhteiden ylläpitäminen hallintoon on tärkeää varsinkin niillä sektoreilla, joilla Suomessa on osaamista kuten esim. energia- ja ympäristöalalla, koulutus- ja innovaatioyhteistyössä

Vietnamin kahdenväliseen kehitysyhteistyöhön vuoden 2016 talousarvioesityksessä esitetään 1 719 900 euroa, josta sopimuksin sidottua määrärahaa on 1 569 652 euroa. Sitomaton osuus on esitetty käytettäväksi hankeseurantaan, joka on välttämätön osa maaohjelman toteutusta.

Maidenväliset kansainväliset sopimukset sisältävät usein parlamenttivarauman, ja tällöin ne voidaan purkaa esimerkiksi eduskunnan budjetin leikkausten perusteella.

”Pyydämme myös toimittamaan meille yhteenvedon viimeisimmistä valvontaraporteista koskien Afganistania, Palestiinalaisalueita ja Vietnamia.”

Vastaus:

Kahdenvälisen kehitysyhteistyön valvontaa Ulkoasiainhallinnossa toteuttavat ensisijaisesti vastuuvirkamiehet alueosastoilla sekä edustustoissa ja ulkoasiainministeriön sisäisen tarkastuksen yksikkö. Alueosastot toteuttavat säännöllisesti ulkoisia tilintarkastuksia, toiminnantarkastuksia sekä asiantuntija-arvioita rahoitetusta toiminnasta. Raportit voidaan pyydettäessä toimittaa hallinto- ja turvallisuusjaostolle.

Kansainvälisten järjestöjen kautta toteutettava kehitysyhteistyö noudattaa kyseisen järjestön valvonta- ja riskienhallintamenetelmiä. Kansainvälisten järjestöjen valvontaraportit eivät välttämättä ole julkisia asiakirjoja, ja siten ulkoasiainministeriön vastuuvirkamiesten osallistuminen yhteisiin päätöksentekoelimiin ja seurantakäynteihin on valvonnan kannalta keskeistä. Esimerkiksi EU:n ja Maailmanpankin sisäiset valvontakäytännöt ovat ammattimaiset, eikä siten tarvetta erillisiin tilintarkastuksiin juurikaan ole ilmennyt. Sisäisen tarkastusyksikön sekä valtiontalouden tarkastusviraston tarkastukset kattavat myös kansainvälisten järjestöjen valvonnan, kun kyse on Suomen rahoituksesta kyseisille järjestöille.

Ulkoasiainministeriön sisäisen tarkastuksen yksikkö on tarkastanut Hanoin edustuston tammikuussa 2015 sekä Kabulin edustuston toukokuussa. Ramallahin yhteystoimiston tarkastus toteutetaan lokakuussa 2015. Edellinen Ramallahin yhteystoimiston tarkastus toteutettiin vuonna 2011.

Vuonna 2015 alueosasto on toteuttanut kaksi ulkoista KPMG Oy:n toteuttamaa toiminnantarkastusta Vietnamissa, ja kolmas tarkastus on suunnitteilla. Lisäksi ulkoasiainministeriön sisäisen tarkastuksen yksikön teettämä Vietnamin maaohjelman tarkastus on parhaillaan käynnissä ja valmistumassa vielä tämän vuoden aikana. Tarkastukseen sisältyvät kaikki kahdenväliset hankkeet Vietnamissa.

Yhteenvedot vuonna 2015 jo valmistuneista tarkastuksista on koottu tämän lausunnon liitteeseen.